

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Центр заочної форми навчання
(повна назва факультету)

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(повна назва кафедри)

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)

д.е.н., проф. Лоханова Н. О.
(прізвище та ініціали)

” ___ ” _____ 20__ року

Дипломна робота

магістра

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: «Особливості обліку та контролю в релігійних організаціях
(на прикладі релігійної громади собору Святителя і Чудотворця Миколая
Одеської єпархії Української Православної Церкви
м. Болград Одеської області)»

Виконала: студентка VI курсу, групи М-1
спеціальності 8.03050901 «Облік і аудит»
(шифр і назва спеціальності)

Турлак І. Я.
(прізвище та ініціали)

Керівник Сиротенко Н. А.
(прізвище та ініціали)

Рецензент Македонська О. І.
(прізвище та ініціали)

м. Одеса – 2017 року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ В РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ	8
1.1. Законодавчо-нормативне регулювання діяльності релігійних організацій.....	8
1.2. Організаційно-правова структура управління релігійних організацій.....	15
1.3. Організаційно-методичні засади обліку в релігійних організаціях.....	23
1.4. Дискусійні аспекти обліку в релігійних організаціях.....	74
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ НА ПРИКЛАДІ РЕЛІГІЙНОЇ ГРОМАДИ СОБОРУ СВЯТИТЕЛЯ І ЧУДОТВОРЦЯ МИКОЛАЯ ОДЕСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ М. БОЛГРАД ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	79
2.1. Загальна економічна характеристика релігійної громади.....	79
2.2. Облік в релігійній громаді.....	81
2.3. Напрями удосконалення системи обліку в релігійній громаді.....	86
2.4. Застосування методів економіко-математичного моделювання для цілей управління релігійною громадою.....	90
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	96
3.1. Контроль в релігійних організаціях.....	96
3.2. Методика контролю в релігійній громаді собору Святителя і Чудотворця Миколая.....	100

3.3.Шляхи покращення системи контролю в релігійній громаді.....	103
3.4.Аналіз діяльності релігійної організації.....	107
ВИСНОВКИ.....	116
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	123
ДОДАТКИ.....	133

ВСТУП

Актуальність теми. На перший погляд може здатися, що питань щодо різних аспектів ведення бухгалтерського обліку релігійними організаціями, а саме в Православній Церкві, яку ми розглянемо в даному дослідженні, не існує, оскільки вони є утвореннями позасвітськими, що не пов'язані з матеріальним світом. Однак це не так.

Згідно ст. 35 Конституції України «Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави». [1, ст.35] Саме ця норма закону викликає у багатьох наступне її тлумачення: «Церква відокремлена від держави, значить, вона має жити по своїм законам, а держава своїми законодавчими нормами не повинна втручатися у фінансово-господарську діяльність Церкви». Але далі в тій же статті Конституції України розкривається сенс фрази «...відокремлені від держави», і звучить це наступним чином: «Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова». Також, ст. 5 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» № 987-ХІІ від 23 квітня 1991 року приводить пояснення цього конституційного принципу відокремлення релігійних об'єднань від держави:

- держава не втручається у здійснювану в межах закону діяльність релігійних організацій, не фінансує діяльність будь-яких організацій, створених за ознакою ставлення до релігії;
- релігійні організації не виконують державних функцій, не беруть участі у діяльності політичних партій;
- релігійна організація зобов'язана додержувати вимог чинного законодавства і правопорядку.

Таким чином, Церква через організації, з яких вона складається, нарівні з іншими організаціями підлягає нормативно-правовому регулюванню законодавством країни, в межах якої вона знаходиться.

Багато десятиліть історичного минулого, коли Православна Церква майже всі зусилля покладала лише на те, щоб не бути остаточно знищеною фізично, зробили

неможливим передання традицій та практики ведення обліку в релігійних організаціях. Але настав час, коли люди у містах і селах України згадали про те, що у них колись був храм, який був зруйнований або покинутий, вони почали створювати громади, відновлювати старі храми і будувати нові. Таким новоствореним парафіям, а також тим, що не вели у повному обсязі бухгалтерський облік та контроль, доводиться проводити доволі складну роботу щодо організації та відновлення бухгалтерського обліку, системи контролю, оскільки зобов'язання вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з законодавством поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. [5, ст. 2] Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться на підприємстві безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації [5, ст. 8].

У той же час ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності релігійних організацій в Україні залишаються малодослідженим та без уваги з боку держави. Незначна кількість публікацій, які присвячено діяльності релігійних організацій як об'єкту бухгалтерського обліку, призводить до дефіциту теоретичного забезпечення методології бухгалтерського обліку зазначених організацій.

Така задача ускладнюється тим, що в діяльності релігійних громад існує ряд специфічних особливостей, для яких в бухгалтерському обліку мають бути розроблені спеціальні методологічні принципи обліку, що зумовлює актуальність теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка теоретичних і практичних положень із обліку і контролю в релігійних організаціях для практичного застосування їх релігійними організаціями з метою підвищення ефективності їх діяльності.

Задля реалізації поставленої мети визначено такі основні завдання, спрямовані на її досягнення:

- охарактеризувати галузеві особливості діяльності релігійних організацій з погляду специфіки бухгалтерського обліку їх статутної діяльності;

- дослідити чинні методики обліку та їх застосовність для обліку діяльності релігійних організацій;
- проаналізувати стан та окреслити існуючі проблеми цільового фінансування релігійних організацій;
- розглянути склад ресурсів, капіталу та результатів діяльності релігійних організацій з метою розробки їх класифікації для цілей бухгалтерського обліку;
- удосконалити методику підготовки та узагальнення показників основних форм фінансової та податкової звітності релігійних організацій;
- дослідити еволюцію економічної думки щодо сутності контролю релігійних організацій, побудувати організаційну модель фінансово-господарського контролю з урахуванням особливостей їх функціонування;
- запропонувати комплекс заходів щодо ефективності існуючої системи обліку в досліджуваній організації.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження є процес формування обліково-аналітичної інформації та контроль діяльності релігійних організацій.*

Предметом дослідження є теоретичні та організаційно-методичні засади забезпечення системи обліку та контролю діяльності релігійних організацій.

Методи дослідження. *Методичною основою дослідження є економічна теорія, системний підхід до відображення статутної діяльності релігійних організацій на рахунках бухгалтерського обліку, їх змісту та результатів у формах фінансової та податкової звітності. Відповідно до мети та поставлених завдань в процесі дослідження було використано систему методів, що включала: загальні прийоми наукового мислення, теоретичні методи, такі, як аналіз наукової літератури з теми дослідження для розкриття поняття «облік в релігійних організаціях», класифікація та систематизація теоретичних та практичних даних. Для обробки зібраної інформації та результатів дослідження використано порівняльні методи, кількісний та якісний аналіз, синтез, індукція, дедукція; статистичні методи – абсолютні та відносні величини; економіко-математичні методи.*

Інформаційною базою дослідження *є вітчизняні законодавчі та нормативно-правові акти з питань правового регулювання діяльності, обліку, оподаткування*

релігійних організацій, первинні документи та звітні форми релігійної громади собору Святителя і Чудотворця Миколая Одеської єпархії Української Православної Церкви м. Болград Одеської області (далі – релігійної громади собору Святителя і Чудотворця Миколая) за 2014-2016 роки.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження теоретико-методичних питань, критичної оцінки діючої практики обліку та контролю в релігійній громаді собору Святителя і Чудотворця Миколая було встановлено:

1. Відсутність налагодженої на законодавчому рівні методологічної бази обліку в релігійних організаціях з урахуванням специфіки їх діяльності призводить до недостатності засобів контролю над формуванням та використанням грошових коштів та майна в зазначених організаціях. В Україні діяльність релігійних організацій регламентується багатьма законодавчими актами, у той же час відсутні нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку, які враховують особливості їх діяльності, що обумовлює необхідність проведення системних досліджень та науково-теоретичного обґрунтування методологічного, організаційного та методичного забезпечення ведення обліку релігійних організацій.

2. Специфічні риси діяльності релігійних організацій обумовленні особливостями організаційно-правової структури управління релігійних організацій. В результаті дослідження було встановлено, що Українська Православна Церква має ієрархічну структуру управління. Всі канонічні підрозділи УПЦ є окремими юридичними особами, проте знаходяться по відношенню до вищих органів церковної влади у канонічній підпорядкованості. Органами управління релігійної організації є Загальні збори, Рада, яка складається з Голови, помічника Голови Ради і скарбника, що виконує функції бухгалтерської служби. Контролюючим органом релігійної громади є Ревізійна комісія.

3. Особливості обліку діяльності релігійної організації передусім полягають в специфічному складі активів та пасивів. Часто релігійні організації – це невеликі за обсягом організації, тому бухгалтерський облік доцільно вести за спрощеним Планом рахунків. Необоротні активи надходять до релігійних організацій в основному в якості цільових надходжень – у формі безоплатної передачі (або повернення) від держави, фізичних та юридичних осіб. Серед них дуже часто зустрічаються будівлі, що є унікальними пам'ятками архітектури,

культури та мистецтва. Вони внесені (підлягають внесенню) до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, на такі необоротні активи на нараховується знос. Особливістю обліку запасів є їхня класифікація: вони поділяються на предмети господарського призначення, богослужбового призначення та релігійного призначення для розповсюдження серед віруючих. Широке застосування в діяльності релігійних організацій мають операції з готівкою, оскільки законодавчо визначено, що релігійним організаціям не встановлюється ліміт каси. Тому для розглянутих організацій дуже відповідальною ділянкою обліку є розрахунки в касі. Проте в господарській діяльності релігійних організацій мають місце і безготівкові розрахунки. Специфікою трудових правовідносин в релігійних організаціях є призначення для служіння священнослужителів, з якими не укладаються трудові договори, вони призначаються Указом правлячого архієрея. А відтак на священнослужителів не ведуться трудові книжки, не оформляються кадрові документи і не поширюються передбачені трудовим законодавством соціальні гарантії, зокрема право на відпустку. Тому некоректно говорити, що вони працюють. Вони служать, а парафія їх утримує. Безперечно, що самою відмінною ділянкою обліку є облік джерел фінансування діяльності зазначених організацій. Найважливішою особливістю формування власних джерел фінансування діяльності релігійної організації є відсутність в релігійних організаціях статутного капіталу як об'єкта обліку, що обумовлює специфіку формування балансу. Основним принципом діяльності релігійних організацій є те, що всі отримані грошові кошти або майно мають витрачатися на статутну діяльність релігійної організації. Виходячи з цього всі кошти релігійної організації отримують назву «цільові надходження». Цільові надходження та їх витрачання складають доходи та витрати релігійних організацій. Для планування фінансового забезпечення основної діяльності релігійних організацій релігійні організації щорічно складають кошторис доходів та витрат, що є одним з інструментів ефективної діяльності організації. Релігійні організації звітують про результати своєї діяльності перед державними органами за формою – Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації; перед вищестоящими релігійними управліннями за розробленими ними

формами, що складаються зі звітів про соціальну, місіонерську, виховничо-просвітницьку діяльність, а також з Фінансового звіту, який, по суті, є звітом про надходження та витрачання коштів релігійних організацій. Неприбуткові організації користуються значною кількістю пільг в оподаткуванні. Право релігійної організації на користування пільгами в оподаткуванні виникає після внесення її до Реєстру неприбуткових організацій та установ, який ведеться центральним органом державної податкової служби. Релігійні організації, як і всі інші роботодавці, нараховують на сплачують єдиний внесок на загальнообов'язкове соціальне державне страхування на суми нарахованої та виплаченої заробітної плати; є податковими агентами для фізичних осіб з податку на доходи фізичних осіб.

4. Проблемним питанням в обліку діяльності релігійних організацій є оцінка деяких предметів церковного майна, що мають унікальну цінність, і практично не можуть бути вартісно оцінені. Це питання ще має бути вирішеним на методологічному рівні. Труднощі виникають у питанні систематизації бухгалтерських операцій на рахунках з використанням методу подвійного запису, оскільки у Плані рахунків бухгалтерського обліку України та Інструкції по його застосуванню не враховано особливості ведення бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях в цілому і в релігійних організаціях зокрема. Необхідно розробити і внести досить розгалужену систему аналітичних субрахунків, для обліку специфічних операцій релігійних організацій. Невирішеною задачею залишається також форма організації бухгалтерського обліку господарської діяльності невеликих та нечисленних релігійних громад, яких переважна більшість в структурі Української Православної Церкви. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачає для окремих категорій підприємств і організацій ведення спрощеного обліку доходів і витрат і дозволяє таким юридичним особам узагальнювати інформацію в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису. Необхідне наукове обґрунтування можливості віднесення зазначених релігійних громад до такої категорії організацій та доцільності застосування визначеної форми обліку в них.

5. В практичній частині роботи подано загальну економічну характеристику релігійної громади собору Святителя і Чудотворця Миколая. Облік ведеться скарбником, що входить до його статутних обов'язків. Форма обліку проста: інформація з первинних документів переноситься до зведених відомостей. Облік основних засобів ведеться в Журналі обліку майна богослужбового призначення і Журналу обліку майна господарського призначення. Дуже важливою ділянкою обліку запасів в релігійній громаді є облік руху свічок, що призначенні для розповсюдження віруючим. Фактично, надходження від розповсюдження свічок є основним джерелом фінансування релігійної громади, тому матеріально-відповідальні особи – свічниці приділяють особливу увагу обліку операцій з руху свічок. Щоденно складається звіт з руху свічок, дані якого сумуються і входять до складу показників зведених місячних звітів з руху свічок. Релігійна громада нараховує і виплачує заробітну плату своїм працівникам. В штаті релігійної громади передбачено посаду священнослужителя-настоятеля, священнослужителя-клірика, двох регентів церковних хорів. Інші працівники та обслуговуючий персонал складаються з волонтерів, які добровільно безоплатно виконують свої функції, про що з деякими укладений договір.

6. Обліковий процес в релігійній громаді потребує вдосконалення в частині впровадження такої форми бухгалтерського обліку, яка передбачає відображення облікових даних в регістрах бухгалтерського обліку з використанням принципу подвійного запису на рахунках. Для цього рекомендується розробити робочий План рахунків релігійної громади, доповнений введенням нових субрахунків, затвердити його як додаток до наказу про облікову політику і використовувати для обліку діяльності релігійної громади. В роботі подано рекомендацію щодо створення аналітичних субрахунків до рахунку 10 «Основні засоби», 20 «Запаси» та 48 «Цільове фінансування та цільові надходження». Облікова система релігійної громади не враховує необхідності обліковувати розрахунки з постачальниками товарів та послуг, в основному це комунальні підприємства, тому вважаємо за необхідне розпочати обліковувати зобов'язання релігійної громади та проводити звірки розрахунків за ними за типовою формою –

Відомістю 3.3 аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. В частині обліку основних засобів рекомендуємо розпочати використання типових форм обліку № ОЗ-1, № ОЗ-6, № ОЗ-7. Релігійна громада є власником частини мощей Святителя Миколая. Доцільним вважаємо доцільним ведення оперативного обліку подібних предметів із формуванням записів в спеціальній книзі – Журналі обліку унікальних предметів релігійного поклоніння, з додаванням до нього детального письмового опису і фотографії кожного предмета.

Для всіх релігійних громад і особливо для тих, що за будь-яких причин не ведуть облік за загальними правилами, обов'язкове щорічне складання кошторису доходів та витрат з подальшим ухваленням його Загальними зборами парафії. Православна парафія повинна здійснювати свою фінансово-господарську діяльність з дотриманням передбачених кошторисом статей доходів та витрат. Це стане доказом того, що організація відповідає вимогам неприбутковості, які пред'являє ПКУ. Більш того, здійснення діяльності згідно кошторису забезпечить ефективне використання релігійною організацією цільових коштів і тим самим сприятиме виконанню релігійною організацією своїх соціальних, духовних та культурних функцій. В роботі подано розроблену

В досліджуваній організації відсутня прозорість обліку, оскільки інформація, отримана за даними обліку, є дуже обмеженою. Бухгалтерський облік в релігійній громаді ведеться простим способом, що погіршує якість наданої інформації. Звітність, яка надається вищестоящим структурам, також формується спрощено (за надходженнями та видатками) і, по суті, являє собою звіт про використання отриманих грошових коштів. Для надання керівництву та зовнішнім користувачам (вищестоящим органам) більш повної та достовірної інформації про стан та результати діяльності вважаємо за доцільне рекомендувати разом із застосуванням робочого Плану рахунків складати Баланс та Звіт про фінансові результати діяльності релігійної громади.

7. Для управлінського обліку релігійної громади дуже важливим є управління витратами релігійної організації, спрямоване на оптимізацію поточних видатків, пов'язаних з основною діяльністю. Хоча релігійні організації відносяться

до неприбуткових організацій і не мають метою своєї діяльності отримання прибутку, в роботі обґрунтована необхідність моделювання управління витратами і зроблені розрахунки щодо визначення так званої точки беззбитковості.

8. Функції контролю в релігійних організаціях виконує Ревізійна комісія. Ревізійна комісія перевіряє наявність коштів, законність та правильність витрат, ведення прихідно-видаткових книг, стан майна релігійної громади; проводить щорічну інвентаризацію; здійснює контроль за зняттям карнавок та пожертвуваннями. Ревізійна комісія складає акти та подає їх на розгляд на Загальних зборах. Разом з цим право ревізії фінансово-господарської діяльності парафії належить і єпархіальному архієреєві. У разі необхідності фінансова ревізія парафій проводиться за вказівкою єпархіального архієрея Ревізійною комісією, склад якої визначається Єпархіальною радою.

9. Ревізійна комісія релігійної громади собору Святителя і Чудотворця Миколая здійснює нагляд за майном, контролює правильне відображення в обліку надходжень цільового фінансування релігійної громади, проводить інвентаризації.

10. Оскільки механізми контролю мінімізують ризик шахрайства і крадіжок і підвищують надійність і точність бухгалтерського обліку, вважаємо за потрібне дати рекомендацію керівництву релігійної громади розробити Положення про діяльність Ревізійній комісії, яке б визначало функції та повноваження контролюючого органу. До обов'язкових функцій належить віднести перевірку виконання кошторису, складання якого рекомендоване для застосування. До контрольних функцій, які необхідно запровадити в релігійній громаді для достовірності обліку і ефективності діяльності релігійної громади, відноситься проведення звірянь розрахунків з бюджетом та постачальниками.

Оскільки дуже важливою ділянкою обліку та контролю в релігійній громаді є облік руху свічок, особливої уваги потребує контроль процесу руху свічок на кожному своєму етапі, методику проведення якого подано в роботі.

11. Дослідження підтвердили доцільність застосування релігійними організаціями методів фінансового аналізу у комплексі із методами управлінського аналізу. В роботі запропоновано послідовність виконання аналітичних процедур,

застосування способів проведення аналізу. Для встановлення та розрахунку показників результативності діяльності у дослідженні використано математичні основи аналізу.

У даному дослідженні наведено узагальнення існуючих напрацювань, воно стало першою спробою розробити комплексне дослідження особливостей методики та організації обліку і контролю діяльності релігійних організацій Української Православної Церкви. Сформульовано ряд висновків науково-практичного характеру, що відображають вирішення основних завдань відповідно до поставленої мети. Разом з тим, малодослідженими залишаються методика обліку та контролю, яка б враховувала особливості та пріоритети статутної діяльності таких структур. Результатом дослідження стало виявлення того, що удосконалення потребують як теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку релігійних організацій, так і регламентація їх діяльності, а також визначення напрямків наукового мислення щодо подальшого вивчення даного питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» № 5073-VI від 05.07.2012 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.
5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
6. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування неприбуткових організацій» № 652-VIII від 17.07.2015 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/652-19>.
7. Закон України «Про внесення змін до статті 266 Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування нерухомості релігійних організацій» № 420-VIII. від 14.05.15 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/420-15>.
8. Закон України «Про гуманітарну допомогу» № 1192-XIV від 22.10.1999 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1192-14>.

9. Закон України «Про засади державної мовної політики» № 5029-VIPII від 03.07.2012 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5029-15>.
10. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» № 2658-III від 12.07.2001 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.
11. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» № 987-XII від 23.04.1991 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.
12. Декрет кабінету міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» № 15-93 від 19.02.1993 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/15-93>.
13. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
14. Лист Державної фіскальної служби України про затвердження форми Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації. № 33649/7/99-99-15-02-01-17 від 17.10.2016 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/listi-dps/69989.html>.
15. Лист Державної фіскальної служби України щодо оподаткування неприбуткових організацій та установ в частині отримання благодійної допомоги №20364/6/99-99-19-02-02-15 від 25.09.2015 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/print-64376.html>

16. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його складання» № 841 від 28.09.2015 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1248-15>.
17. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації» № 553 від 17.06.2016 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0932-16>.
18. Національний класифікатор України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010», затверджений наказом Держспоживстандарту України № 457 від 11.10.2010 р. [Електронний ресурс] / Офіційний портал Державної фіскальної служби України. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/128651.html>.
19. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.
20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 186 від 19.04.2001 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01>.
21. Податкова декларація з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності), затверджена наказом Міністерства фінансів України № 560 від 16.06.2015 р. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0783-15>.

22. Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (Форма № 1ДФ), затверджений наказом Міністерства фінансів України № 4 від 13.01.2015 р. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15>.
23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", затверджений наказом Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.1999 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджений наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджене наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
27. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України № 637 від 15.12.2004 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>.
28. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.1995 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.

29. Порядок обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1233 від 27.12.2010 р. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1233-2010-п>.
30. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 228 від 28.02.2002 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>.
31. Порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 435 від 14.04.2015 р. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0460-15>.
32. Правила використання готівкової іноземної валюти на території України, затверджені постановою Правління Національного банку України № 200 від 30.05.2007 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0656-07>.
33. Статут про управління Української Православної Церкви, ухвалений архієрейським собором Української Православної Церкви 21.12.2007 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Української Православної Церкви. – Режим доступу: <http://orthodox.org.ua/page/statut-upts>.
34. Ахтирська О. Діяльність неприбуткових організацій та облік у них // Практична бухгалтерія. – 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtkt.com.ua/debet/ukr/2001/18/18pr24.html>
35. Бардашевич Н. О. Релігійні організації як суб'єкти господарського права / Н. О. Бардашевич // Вісник Донецького національного університету. Серія В:

- Економіка і право, вип. 1, т. 2. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pravo/65/9863-religijni-organizaci%D1%97-yak-sub-yekti-gospodarskogo-prava.html>.
36. Биркович О. І. Роль релігійних організацій як інститутів громадянського суспільства в розбудові української державності / О. І. Биркович // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Випуск 30. – С. 14-17.
37. Бойко Н. Порядок заповнення роботодавцями звітності з єдиного внеску / Н.Бойко // Офіційний портал територіальних органів Державної фіскальної служби України у Черкаській області. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ck.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/245774.html>.
38. Борисова В. І. Релігійна організація – самостійний функціональний вид неприємницьких організацій / В. І. Борисова // Юрист України. – 2013. – № 2 (23). – С.49-56
39. Борщ Н. Усе про облік та організацію неприбуткових організацій / Н. Борщ, В. Кузнєцова, М. Казанова. – 5-те вид., переробл. і доп. – Х.: Фактор, 2010. – 416 с.
40. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.
41. Васін М. Податковий кодекс України: на що очікувати віруючим і релігійним організаціям? / М. Васін. – [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Релігійно-інформаційної служби України. – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=751%3A1&catid=53%3Akons&Itemid=76&lang=uk.
42. Височан О. О. Особливості облікового відображення благодійної допомоги у неприбуткових небюджетних організаціях / О. О. Височан // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014. – С. 139-144.
43. Вишневецька В. Чи вправі неприбутківці надавати майно в оренду / В. Вишневецька // Все про бухгалтерський облік. – 2015. – № 116. – С. 64-66.

44. Гарбук О. Неприбыльные организации // Налогообложение и учет. – 2016. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-436189.html>.
45. Глебова Н. В. Облік у неприбуткових організаціях: конспект лекцій / Н. В. Глебова, І. Г. Волошан. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – 132 с.
46. Гура Н. Методика бухгалтерского учета в неприбыльных организациях / Бухгалтерский учет и аудит // Научно-практический журнал. – 2012. – № 10. С. 3-7.
47. Гура Н. Методологічні засади бухгалтерського обліку в неприбуткових небюджетних організаціях / Бухгалтерський облік і аудит // Науково-практичний журнал. – 2012. – № 9. – С. 3-9.
48. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 392 с.
49. Додіна Є. Є. Питання повернення культового майна релігійним організаціям // Наукові праці НУ ОЮА. – 2010. – С. 360-369.
50. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Е 45. Т1. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 864 с.
51. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Е 45. Т2. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 848 с.
52. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Е 45. Т3. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 952 с.
53. Зелікман В. Д., Рубець О. Ю. Методика оцінки якісних показників ефективності діяльності неприбуткових організацій / Наука та прогрес транспорту // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту. – 2013. – № 1 (43). – С.56-62.
54. Золотухин А. Оформление на работу работников религиозных организаций // Справочник кадровика. – 2009. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=1120>

55. Золотухин А. Пасхальная благотворительность: пожертвование в учете / А. Золотухин // Главбух. – 2010. – № 3. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// glavbukh.ua/glavbukh/akt/akt_2661.html](http://glavbukh.ua/glavbukh/akt/akt_2661.html).
56. Золотухин А. Составляем смету. // Бухгалтерия. – 2002. – № 9/1 (476/1) – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.buhgalteria.com.ua/Hit.html?id=223>.
57. Золотухін О. Взаємозв'язок кошторису та бухгалтерського обліку. // Світ бухгалтерського обліку. – 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblik2day.blog.net.ua/koshtoris-ta-oblik/>.
58. Золотухін О. Монастирське (парафіяльне) господарство // Податки та бухгалтерській облік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/golden/g-01/article-394.html>.
59. Золотухін О. Особливості торгівлі в церковній крамниці: юридичні аспекти, оподаткування та облік. // Вісник податкової служби України. – 2006. – №28 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://arhiv.orthodoxy.org.ua/ru/dopovidy_ta_promovy/2007/09/13/9814.html.
60. Золотухін О. Основи бухгалтерського обліку релігійних організацій / О. Золотухін // Вісник податкової служби України. – 2009. – № 21 (545). – С. 30-37. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DG090448.html.
61. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К.: Наука, 2000. – 146 с.
62. Ільїна М. В. Комерціалізація діяльності неприбуткових організацій: проблема чи перспектива? // Економіка та держава. – 2010. – №3. – С. 14-16.
63. Кельтон В., Лоу А. Имитационное моделирование. Классика CS. – СПб: Питер, 2004. – 847 с.
64. Кравченко О.В. Особливості обліку доходів і витрат неприбуткових організацій / О.В. Кравченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/6323>.
65. Левицька С. О. Облік та контроль діяльності неприбуткових організацій: Монографія. – Рівне: НУВГП, 2005.- 347с.

66. Левицька С. О. Облік, контроль та аналіз діяльності непідприємницьких організацій : автореф. дис... на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / С. О. Левицька. – К., 2005. – 25 с.
67. Макальская М. Л. Бухгалтерский учет в местной религиозной организации – православном приходе: проблемы и некоторые пути их решения / М. Л. Макальская // Некоммерческие организации в России: учет, отчетность, налогообложение, финансирование, создание. – 2012. – № 5. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://finpress.ru/library/annotation/88/21789/>.
68. Маркина М. В. Учет в религиозных организациях / М. В. Маркина // Бухгалтерский учет в бюджетных и некоммерческих организациях. – 2005. – № 24. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.fin-buh.ru/text/37611-1/html>.
69. Олійник Я. В. Проблемні положення методології та організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності неприбуткових організацій / Я. В. Олійник // Бізнесінформ. – 2012. – № 5. – С. 234-236.
70. Олійник Я. В. Регламентация бухгалтерського обліку та фінансової звітності неприбуткових організацій: стан, проблеми, шляхи удосконалення / Я. В. Олійник // Вісник Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана – 2010.
71. Опарина С. И. Учет и налоги в православных религиозных организациях. – М.: Дело и сервис, 2011. – 288 с.
72. Осавул А. Готівкове благодійництво / А. Осавул // документуємо та оприбутковуємо купюри // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 10. – С.55-56.
73. Пантелейчук С. Л. Особливості обліку в неприбуткових організаціях / С. Л. Пантелейчук // Київський бухгалтер. – 2010. – № 10 (жовтень). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cons.parus.ua/_d.asp&r=06STP2336fc0d693791e3afdaa8ecfab0f426.

74. Слободяник Ю. Б. Некоммерческие организации в Украине: бухгалтерский учет, налогообложение и аудит.
75. Соболевська Е. А. Использование труда добровольцев на приходе / Приход // Православный экономический вестник. – 2011. – № 3 (99). С. 28-33.
76. Соболевська Е. А. Благотворительность: отражение в учете / Приход // Православный экономический вестник. – 2010. – № 5 (95). С. 38-44.
77. Соболевська Е. А. Документальное подтверждение расходов / Приход // Православный экономический вестник. – 2008. – № 5. С. 46-48.
78. Соболевська Е. А. Кадровые вопросы: Сборник практических материалов для православных приходов. – М: Синергия-пресс, 2011.—128 с.
79. Соболевська Е. А. МПЗ: учет и списание в религиозных организациях / Приход // Православный экономический вестник. – 2010. – № 4 (94). С. 46-48.
80. Соболевська Е. А. Требования к профессиям и должностям работников религиозных организаций / Приход // Православный экономический вестник. – 2009. – № 5 (89). С. 27-39.
81. Соболевська Е. А. Учет свечей / Приход // Православный экономический вестник. – 2012. – № 3 (105). С. 53.
82. Халецька А. А. Неприбуткові організації та їх значення в реалізації соціальної політики держави / А. А. Халецька // Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток". – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=114>.
83. Шкурка Л. Усе, що варто знати про перереєстрацію статуту громадських організацій / Л. Шкурка // Громадський простір. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prostir.ua/?focus=use-scho-varto-znaty-pro-pererejestratsiyu-statutu-hromadskyh-orhanizatsij>.